

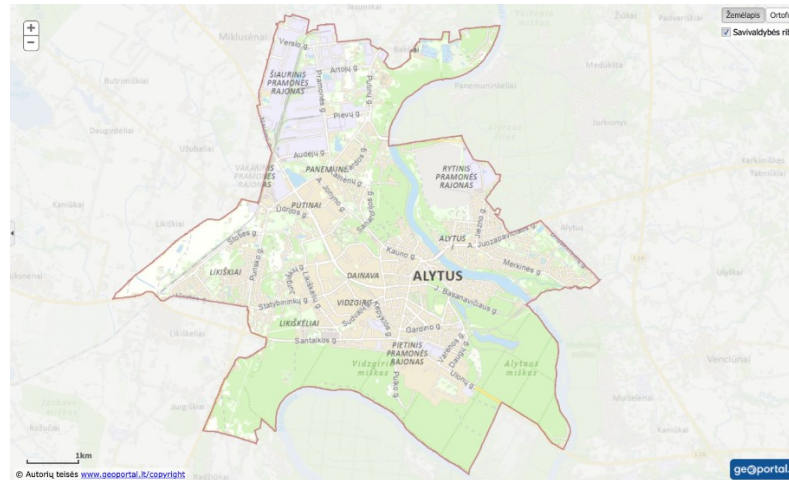
PATVIRTINTA
Alytaus miesto savivaldybės tarybos
2023 m. birželio 22 d.
sprendimu Nr. T-153

2023–2029 M. ALYTAUS MIESTO TVARIOŠ PLĖTROS STRATEGIJA

I SKYRIUS TERITORIJA, KURIOJE ĮGYVENDINAMA STRATEGIJA

Alytus – šeštasis pagal dydį Lietuvos miestas, taip pat Alytaus regiono, kurį sudaro Alytaus miesto, Alytaus rajono, Druskininkų, Lazdijų rajono ir Varėnos rajono savivaldybės, centras. Alytaus mieste 2023 m. pradžioje gyveno 51 856 gyventojai, miesto plotas 40 km².

Teritorijos, kurioje įgyvendinama Strategija, žemėlapis

II SKYRIUS TERITORIJOS, KURIOJE ĮGYVENDINAMA STRATEGIJA, ANALIZĖ

Sprendžiamos problemos

Sprendžiama problema: *nepakankamas Alytaus miesto, kaip regiono centro, patrauklumas gyventi ir investuoti.*

Nors 2018–2022 m. laikotarpiu gyventojų skaičius Alytuje išliko beveik nepakitęs (padidėjo 0,5 proc., arba 259 žmonėmis, nuo 51 534 iki 51 793), tačiau vertinant gyventojų amžiaus struktūros pokytį šiuo laikotarpiu, didėjo tik 65 m. ir vyresnių gyventojų dalis (+2,9 procentinio punkto), 15–64 m. amžiaus gyventojų dalis sumažėjo 2,1 procentinio punkto, vaikų iki 14 m. dalis sumažėjo 0,8 procentinio punkto. Absoliutine išraiška taip pat – daugėjo tik 65 m. ir vyresnio amžiaus gyventojų (+1 547 asmenys arba 14,5 proc.), mažėjo vaikų iki 14 metų (-367 asmenys arba -5,5 proc.) ir 15–64 m. amžiaus gyventojų (-858 asmenys, arba -2,5 proc.). Gyventojų skaičiaus padidėjimas 2020–2022 m. daugiausiai buvo nulemtas techninės korekcijos dėl atlikto visuotinio gyventojų surašymo, COVID-19 apribojimų nulemtos grįžtamosios migracijos, nuo 2022 m. iki 2023 m. pradžios gyventojų skaičius taip pat nežymiai padidėjo dėl atvykusių karo pabėgėlių iš Ukrainos. T. y. teigiami demografiniai pokyčiai buvo nulemti vienkartinį įvykių, o ne struktūrinių priežasčių. Nagrinėtu 2017–2021 m. laikotarpiu Alytaus miesto savivaldybės *neto* vidaus migracijos rodiklis išliko stabiliai neigiamas, vidutiniškai per metus sudarė -554 asmenis (apie 1,1 proc. visų gyventojų). Santykinis (lyginant su gyventojų skaičiumi) *neto* vidaus migracijos rodiklis Alytaus miesto savivaldybėje buvo prasčiausias ne tik tarp 6 didžiųjų miestų¹, bet ir tarp visų 10-ies regionų centrų. Tai rodo šio regioninio centro žemą patrauklumą gyventi. Darbingo amžiaus gyventojų mažėjimas, kartu augant vyresnio amžiaus gyventojų skaičiui kelia ekonomines (mažėja vartojimas, pradeda trūkti šiuolaikinių kompetencijų turinčių darbuotojų) ir socialines (didėja poreikis socialinėms ir sveikatos priežiūros paslaugoms) problemas.

Žemas vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis Alytaus miesto savivaldybėje, kuris 2022 m. IV ketv. buvo 1 587 Eur (VVL vidurkis – 1 711 Eur) ir atsiliko nuo kitų didžiųjų VVL miestų regionų centrų Kauno (1 975 Eur), Klaipėdos (1 914 Eur), Panevėžio (1 682 Eur), Šiaulių (1 642 Eur), nemotyvuoja gyventojų kurtis Alytuje. Tuo tarpu darbo užmokesčio augimą riboja investicijų į pažangesnes technologijas, procesus trūkumas. Materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui, parodo menką investuotojų susidomėjimą. Šis rodiklis 2021 m. sudarė 1 514 Eur (VVL vidurkis – 2 692 Eur), o lyginant su kitais regionų centrais buvo didesnis tik už Telšių rajono savivaldybės rodiklį (1 430 Eur) ir nuo 2017 m. padidėjo tik 5,2 proc. (VVL – 38 proc.).

Pagal 2020 m. Lietuvos savivaldybių gyvenimo kokybės indeksą, Alytaus miesto savivaldybė didžiųjų miestų savivaldybių klasteryje užėmė 6-tą vietą tarp 6 savivaldybių. T. y., galima teigti, kad lyginant su kitais didžiais miestais, Alytus pasižymi žemesnėmis galimybėmis užsitikrinti pakankamą materialinės gerovės lygį, paslaugų prieinamumas ir palankią gyvenamą aplinką.

Su gyventojais ir verslo atstovais **nustatyti** šie Alytaus miesto tvarios plėtros **poreikiai**:

¹ Pagal 2003 m. gegužės 26 d Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) 1059/2003 Dėl bendro teritorinių statistinių vienetų klasifikatoriaus (NUTS) nustatymo 4b straipsnį – didmiesčiai arba tankiai apgyvendintos vietovės (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio ir Alytaus m. savivaldybės).

- 1) Pagerinti švietimo įstaigų infrastruktūrą ir jų prieinamumą siekiant pritaikyti jas gyventojų poreikiams (ikimokyklinio ugdymo poreikis nėra patenkinamas (2022 m. ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankė 92,2 proc. vaikų nuo 3 iki 6 m., o vaikų iki 3 m. dalis buvo 58,4 proc., todėl siekiant užtikrinti visuotinį prieinamumą trūko apie 334 vietų), esama ikimokyklinio ugdymo infrastruktūra yra nusidėvėjusi ir neatitinka šiuolaikinių reikalavimų: patalpos nepritaikytos darbo vietos logopedų, specialiųjų pedagogų, socialinių darbuotojų paslaugų teikimui, infrastruktūra nepritaikyta specialiųjų poreikių vaikams). Alytaus sporto ir rekreacijos centro (toliau – ASRC) infrastruktūra nėra pritaikyta teikti paslaugas įvairių amžiaus grupių gyventojams, todėl nėra efektyviai išnaudojama laisvu nuo moksleivių neformalaus švietimo veiklų vykdymo metu, esamas baseinas nepritaikytas moksleivių mokymui plaukti. 6 iš 7 progimnazijų ir ASRC yra nepritaikyti neįgaliesiems ir vaikams su specialiaisiais ugdymo poreikiais.
- 2) Padidinti miesto patrauklumą investicijoms ir verslo plėtrai (mieste trūksta paruoštų sklypų ir patalpų investicijų pritraukimui, dalis pramoninių teritorijų negali būti pilnai išnaudotos dėl neišvystytos viešosios infrastruktūros. Dalies esamose pramoninėse teritorijose esančių sklypų negalima panaudoti dėl nepilno ar netinkamo paruošimo: juos reikia išdurpinti, planuoti, pašalinti sumedėjusią augaliją. 2023 m. laisvų sklypų pasiūla Alytaus mieste buvo 11,7 ha, tuo tarpu vien per 2022 m. buvo išnuomota investuotojams beveik 6,5 ha, t. y. artimiausiu metu bus susidurta su laisvų sklypų trūkumu. Alytaus mieste veikia bendradarbystės erdvė „Spiečius“, jis paslaugas teikia ribotam skaičiui narių, kurie turi būti registruoti verslai, veiklą vykdančys ne daugiau nei 5 metus, todėl trūksta bendradarbystės erdvių ir viešųjų paslaugų verslui kitoms tikslinėms grupėms. Verslo investicijoms reikalingos infrastruktūros ir teritorijų trūkumas riboja galimybes pritraukti aukštesnę pridėtinę vertę kuriančius verslus, tuo pačiu nesudaro prielaidų kurti geriau apmokamas ir įvairesnių gebėjimų reikalaujančias darbo vietas miesto ir aplinkinių savivaldybių gyventojams.
- 3) Atgaivinti ir humanizuoti miesto viešąsias erdves, siekiant padidinti jų patrauklumą miesto gyventojams (miesto gyvenamieji rajonai buvo suprojektuoti sovietmečiu, kuomet buvo vadovaujama funkcionalizmo principais, remiantis greitai zonų atskyrimu, paslaugų centrų išdėstymu, nebuvo taikomi universalūs dizaino principai ir pan. Nepaisant to Alytaus mieste nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros santykis yra apie 5/5 (atitinka šalies urbanizuotų teritorijų vidurkį), tačiau jis pasiekiamas didžiąja dalimi dėl miesto pakraščiuose esančių miškų ir miesto centre esančių parkų. Tuo tarpu tankiai gyvenamuose rajonuose žaliųjų erdvių yra nedaug, o esamos nėra išnaudojamos (esančių žaliųjų erdvių infrastruktūra nepritaikyta įvairių amžiaus grupių gyventojų poreikiams, nesudarytos sąlygos aktyviam laisvalaikio leidimui). Neišnaudojamas miesto viešųjų erdvių potencialas neleidžia prisidėti prie gyvenamosios aplinkos kokybės gerėjimo.

Alytaus miesto savivaldybė sieks **panaudoti** Alytaus miesto **potencialą** aukščiau nurodytiems poreikiams tenkinti:

- 1) Efektyviai veikiantis švietimo paslaugų įstaigų tinklas (daugumoje miesto mokyklų ugdoma daugiau kaip po 200 mokinių, dėl atskirtų gimnazijų ir progimnazijų mieste sudarytos sąlygos kokybiškam ir orientuotam į konkretų moksleivį švietimui ir moksleivių pasiekimams (2022 m. brandos egzaminų apibendrintas rodiklis buvo antras geriausias Lietuvoje)).
- 2) Palanki miesto vystymui geografinė aplinka (miesto aplinka sudaro sąlygas suderinti verslo plėtrą ir gyvenimo kokybę. Miesto šiaurinėje ir rytinėje dalyje yra pramonės rajonai, pietinėje dalyje – miškai ir saugoma teritorija. Per Alytaus miestą teka Nemuno upė, kuri dėl šiuo metu vykdomo vagos išvalymo ir planuojamo pastatyti šliuzo per Kauno marių užtvanką taps svarbiu vandens susisiekimo keliu su Kauno, Klaipėdos miestais, taip pat ir Klaipėdos valstybiniu jūrų uostu. Alytaus susisiekimo sistema yra integruota į visos Lietuvos susisiekimo sistemą ir per ją į Europos Sąjungos transporto tinklą. Alytus geležinkeliu sujungtas su Šeštokų geležinkelio stotimi, taip pat su „Rail Baltica“ ir Europiniu geležinkelių tinklu. Alytus yra santykinai nedaug nutolęs nuo abiejų didžiausių Lietuvos miestų – nuo Vilniaus 110 km, nuo Kauno – 70 km).

2. Sistemingai įgyvendinamos iniciatyvos, skirtos mažinti poveikį aplinkai – miesto viešajame transporte taršūs autobusai keičiami į elektrinius (šiuo metu naudojami 2 elektriniai autobusai, o iki 2030 m. visas miesto viešasis transportas bus netaršus), diegiami energiją taupantys sprendimai (saulės elektrinės ant viešųjų pastatų, LED šviestuvai), viešojo transporto sustojimo stotelių infrastruktūra pritaikoma gyventojų poreikiams, specialiųjų poreikių turintiems asmenims, užtikrinant prieinamumą visiems, įgyvendinamos gyvenamosios aplinkos žalinimo iniciatyvos, plečiamas pėsčiųjų ir dviračių takų tinklas.

Galimybės ir grėsmės

Grėsmė, trukdanti didinti miesto patrauklumą, yra senstanti šalies visuomenė. Tai reiškia didėjantį poreikį sveikatos ir socialinėms paslaugoms, taip pat ir didėjančias išlaidas, tad ir augančias savivaldybių biudžetų išlaidas šioms reikmėms. Tačiau tikėtina, kad dėl gerėjančio viešųjų paslaugų teikimo, vyresnio amžiaus asmenų gyvenamosios pokyčių, „sidabrinės ekonomikos“ vystymosi, visos šalies mastu bus sudarytos palankesnės sąlygos vyresnio amžiaus asmenis ilgiau išlikti darbingais ir socialiai aktyviais bendruomenės nariais.

Nepalanki strategijos įgyvendinimui būtų užsitęsusi nacionalinė švietimo reforma. Kita vertus, tam tikros numatomos įgyvendinti tarpinės reformos nuostatos (pvz., nuo 2025 m. 2 metų ir vyresniems vaikams ikimokyklinis ugdymas taps visuotinis) didins paslaugų prieinamumą. Nuo 2024 m. visos šalies mokyklos turės būti pasirengusios priimti specialiųjų poreikių turinčius vaikus. Šios dvi iniciatyvos skirtos skatinti tėvus, auginančius mažamečius ir specialiuosius poreikius turinčius vaikus, sugrįžti į darbo rinką, neprarasti kvalifikacijos, o vaikams – sudaryti vienodas mokymosi sąlygas ir vienodo starto galimybes.

Klimato kaita, brangstantys energetiniai resursai didins viešosios infrastruktūros sukūrimo ir eksploatavimo kaštus. Šiai grėsmei valdyti ES lygmeniu įgyvendinamas 2014 m. sausio 22 d. Europos Komisijos paskelbtas Komisijos komunikatas – 2020–2030 m. klimato ir energetikos politikos strategija (toliau – žaliasis kursas). Pagal patvirtintą 2021–2027 m. ilgalaikį ES biudžetą ir priemonę „Next Generation EU“ bent 30 % visų išlaidų bus skiriama su klimatu susijusiems projektams: bus investuojama į atsinaujančius energijos išteklius naudojančių energijos gamybos pajėgumų plėtrą, skatinamos įvairios poveikį aplinkai mažinančios iniciatyvos.

Teritorijos stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (toliau – SSGG) analizė

Silpnybės	Stiprybės
Šiuolaikinių poreikių neatitinkanti švietimo infrastruktūra	Efektyviai veikiantis švietimo įstaigų tinklas
Trūksta paruoštų sklypų ir patalpų investicijų pritraukimui, neišvystyta verslo plėtrai svarbi viešoji infrastruktūra ir paslaugos	Palanki miesto vystymui geografinė aplinka
Mieste esančių viešųjų erdvių infrastruktūra nepritaikyta įvairių amžiaus grupių gyventojų poreikiams, trūksta arti gyvenamosios vietos esančių žaliųjų erdvių	Sistemiškai įgyvendinamos iniciatyvos, skirtos mažinti poveikį aplinkai
Galimybės	Grėsmės
Nacionalinės švietimo reformos įgyvendinimas (įtraukusis ugdymas ir visuotinis ikimokyklinis ugdymas)	Senstanti Lietuvos visuomenė
Vyresnio amžiaus asmenys dėl gerėjančių viešų paslaugų ilgiau išliks darbingais ir socialiai aktyviais bendruomenės nariais	Užsitęsusi švietimo reforma
ES investicijos Žaliojo kurso tikslų įgyvendinimui	Klimato kaita, brangstantys energetiniai resursai

Siekiant pagerinti švietimo įstaigų infrastruktūrą ir paslaugų prieinamumą, bus pasitelkiami investiciniai mechanizmai, skirti padėti įgyvendinti visuotinio ikimokyklinio ir įtraukiojo ugdymo bendrojo lavinimo mokyklose iniciatyvas. Optimizuotas ir efektyviai veikiantis švietimo įstaigų tinklas po šių intervencijų labiau atlieps šiuolaikinius gyventojų poreikius. Tokiu būdu bus bent dalinai valdoma užsitęsios nacionalinės švietimo reformos grėsmė.

Įvairių amžiaus grupių gyventojų poreikius atitinkančių miesto viešųjų (ypač žaliųjų) erdvių trūkumą bus siekiama sumažinti pasinaudojant Alytaus miesto, taip pat Lietuvoje ir Europos Sąjungoje įgyvendinamomis žaliojo kurso iniciatyvomis. Modernizuojant urbanizuotas miesto teritorijas ir kuriant (modernizuojant) žaliąsias erdves bus siekiama efektyviau valdyti klimato kaitos ir augančių energetinių resursų kainų keliamas grėsmes.

Dėl miesto geografinės aplinkos prieinami gamtiniai išteklių leidžia didinti viešųjų erdvių, pritaikytų įvairių amžiaus grupių gyventojų poreikiams,

pasiūlą. Viešųjų erdvių humanizavimas, pritaikymas įvairių amžiaus gyventojų poreikiams leis jas įveikinti atsižvelgiant į augančią socialiai aktyvių vyresnio amžiaus asmenų dalį ir taip iš dalies spręsti senstančios visuomenės grėsmes (sergamumą, psichologinę atskirtį ir pan.) Miesto vystymui palanki geografinė aplinka, jeigu bus pašalinti paruoštų sklypų ir patalpų investicijų pritraukimui trūkumai, taip pat neišvystytos verslo plėtros svarbios viešosios infrastruktūros ir paslaugų trūkumai, sudarys sąlygas pasinaudoti ilgesniu vyresnio amžiaus žmonių aktyviu dalyvavimu darbo rinkoje.

III SKYRIUS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI IR JŲ VERTINIMO RODIKLIAI

Tikslas (-ai)	Tikslo poveikio rodiklis (-iai)	Tikslo poveikio rodiklio (-ių) reikšmės			Uždaviniai	Uždavinių rezultato rodikliai	Uždavinių rezultato rodiklių reikšmės		
		Pradinė	Tarpinė	Siekiamą			Pradinė	Tarpinė	Siekiamą
1	2	3	4	5	6	7	7	8	
1. Didinti Alytaus miesto patrauklumą	Alytaus miesto gyventojų skaičius (asmenys)	51856 (2023 m. pradžioje)	51900 (2025 m.)	53000 (2029 m.)	1.1. Pagerinti švietimo paslaugų prieinamumą	Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius (vartotojai per metus)	0 (2022 m.)	249624 (2025 m.)	832080 (2029 m.)
					1.2. Sukurti palankią aplinką verslo plėtrai	R – Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei veiklai (hektarai)	0 (2022 m.)	2,0 (2025 m.)	9,4 (2029 m.)
						Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų	0 (2022 m.)	500 (2025 m.)	2500 (2029 m.)

						vartotojų skaičius (vartotojai per metus)			
					1.3. Užtikrinti tvarią aplinką	Dviračiams skirtos infrastruktūros naudotojų skaičius per metus (naudotojai per metus)	0 (2022 m.)	0 (2025 m.)	37420 (2029 m.)
						Sukurtos arba atkurtos teritorijos, naudojamos ekonominei, rekreacinei ar turizmo paskirčiai (hektarai)	0 (2022 m.)	3,2 (2025 m.)	33,2 (2029 m.)
						Rekultivuota žemė, naudojama žaliesiems plotams, socialiniams būstams, ekonominei arba kitai paskirčiai (hektarai)	0 (2022 m.)	0 (2025 m.)	1,5 (2029 m.)
						Metinis konsoliduotų viešųjų paslaugų vartotojų skaičius (vartotojai per	0 (2022 m.)	0 (2025 m.)	549388 (2029 m.)

					metus)			
					Numatomas išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis (tonos CO2 ekvivalentu per metus)	374,4 (2022 m.)	366,9 (2025 m.)	359,4 (2029 m.)

IV SKYRIUS INTEGRUOTO POŽIŪRIO APRAŠYMAS

Integruoto požiūrio, kurio laikomasi rengiant ir įgyvendinant Strategiją, aprašymas		
Strategijos atitiktis integruotą požiūrį užtikrinantiems principams	Veiksmams prisidedama prie efektyvesnio dviejų ar daugiau savivaldybių funkcijų vykdymo	Alytaus miesto tvarios plėtros strategijoje suplanuotais veiksmais bus sukurtos naujos ir inovatyvios viešosios paslaugos ir tvari viešoji infrastruktūra (pagal Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymą vykdant: ikimokyklinio ugdymo, vaikų ir jaunimo užimtumo organizavimo, sąlygų savivaldybės teritorijoje gyvenančių neįgaliųjų socialiniam integravimui į bendruomenę sudarymo, sąlygų verslo plėtrai sudarymo, aplinkos kokybės gerinimo ir apsaugos).
	Veiksmai įgyvendinami taikant integruotą teritorinių investicijų metodą	Veiksmai įgyvendinami pasitelkiant Programos 8 specialaus prioriteto 8.1 uždavinio ir 5 prioriteto 5.1 uždavinio investicijas

**V SKYRIUS
PARTNERIŲ DALYVAVIMAS RENGIANČIJE IR ĮGYVENDINANT STRATEGIJĄ**

Partnerių dalyvavimo rengiant ir įgyvendinant Strategiją aprašymas		
Etapas	Įtraukimo priemonės	Dalyviai
Strategijos rengimas	<p>Strategijos projekto pristatymas ir aptarimas Alytaus regiono plėtros tarybos partnerių grupės išplėstiniame posėdyje (sudarant galimybę dalyvauti ir į Partnerių grupę neįtrauktiems atstovams).</p> <p>Informacija apie posėdį ir jo medžiaga buvo pateikta Alytaus mieste veikiančioms verslo asociacijoms, nevyriausybinėms organizacijoms (įskaitant veikiančias aplinkos apsaugos srityje) (2023-04-03 nuotoliniu būdu)</p>	Alytaus regiono plėtros tarybos (toliau – ARPT) partnerių grupės nariai, verslo asociacijų, profesinio mokymo įstaigų, kolegijos, Užimtumo tarnybos ir NVO atstovai
	<p>Strategijos viešinimas sudarant sąlygas teikti pastabas ir pasiūlymus el. erdvėje: www.alytus.lt (2023-04-25)</p>	Alytaus miesto gyventojai
Strategijos įgyvendinimas	<p>Strategijos stebėsenos rezultatų viešinimas Alytaus miesto savivaldybės interneto svetainėje iki 2030 m. Vykdyto terminai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 2024-03-31 2) 2025-03-31 3) 2026-03-31 4) 2027-03-31 	Alytaus miesto gyventojai

	5) 2028-03-31 6) 2029-03-31 7) 2030-03-31	
	Strategijos ir jos stebėsenos rezultatų pristatymas Alytaus regiono plėtros tarybos posėdžiuose	ARPT nariai
	Strategijos įgyvendinimo ataskaitų pristatymas ir aptarimas	ARPT partnerių grupės nariai, kiti partneriai

PRIDEDAMA. 2023–2029 m. Alytaus miesto tvarios plėtros strategijos įgyvendinimo veiksmų planas.
